

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FILOZOFIJE

5. OŽUJKA 2022.

IV. razred

Zaporka:

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova na testu		30
Broj bodova na eseju		40
UKUPAN BROJ BODOVA		70

Povjerenstvo državnog natjecanja:

1. Pažljivo pročitaj sljedeći primjer.

Uvjerena sam da je javno isticanje onoga u čemu smo dobri neumjesno pa i moralno pogrešno. Posebno mi je odbojno kada u medijima vidim jednu cijenjenu književnicu kako navodi svoje nagrade i priznanja, a uz to još prikazuje i svoj uspješan život. Ona doista ne razumije da je prava sreća u prosječnosti. Ponekad maštam o tome da joj u lice saspem sve što mislim o njenoj razmetljivosti. U raznim internetskim zajednicama ukazujem na njenu moralnu nesavršenost i nesavršenost takvih ljudi koji misle da su iznimni. Vješta sam u otrovnim komentarima. Pišem anonimno.

Koje osobine Nietzscheova čovjeka resentimana pronalaziš u navedenom primjeru? Navedi najmanje tri osobine.

	3
--	---

2. Što je, prema Nietzscheu, sreća za plemenite i otmjene, a što za ljude resentimana?

	2
--	---

3. Vodeći se razmatranjima F. Nietzschea, u tablicu razvrstaj navedene karakteristike ovisno o njihovoj povezanosti s ljudima otmjenog ili robovskog morala.

- a. prvu reakciju nadoknađuju imaginarnom osvetom
- b. ljubav spram svojih neprijatelja
- c. posjeduju snagu potrebnu za zaborav
- d. burni iznenadni izljev gnjeva
- e. unaprijed kaže „ne“ onomu što je „izvan“, što je „drugo“, što „nije on sam“
- f. djeluju spontano
- g. potrebni su im vanjski podražaji; njihova akcija zapravo je reakcija

Ljudi robovskog morala:	Ljudi otmjenog morala:

	3
--	---

4. Na sljedeća pitanja odgovori vodeći se razmatranjima o emocijama Williama Jamesa.

a) Od ponuđenih odgovora izdvoji tri faze emocionalnog procesa prema Williamu Jamesu te ih navedi redoslijedom njihova pojavljivanja.

- A. Tjelesne manifestacije
- B. Mentalna percepcija činjenice
- C. Emocija kao osjećaj promjene
- D. Emocija kao reakcija na percepciju

Odgovor: 1.) ____, 2.) ____, 3.) ____

	1
--	---

b) Razmotri sljedeći primjer.

Odlučio si provesti lijepi ljetni dan planinareći s prijateljima. Izabrali ste zabačenu stazu kojom ne ide mnogo ljudi, a i vama je nova. Tijekom bezbrižne šetnje šumom iznenada se ispred vas pojavio medvjed.

Na ovom primjeru opiši tijek nastanka emocije straha prema Williamu Jamesu.

	1
--	---

c) Na osnovu teksta Williama Jamesa "Što je emocija?" odredi je li on zastupnik kognitivne ili afektivne teorije emocija. Zaokruži točan odgovor.

- A) kognitivne teorije emocija
- B) afektivne teorije emocija

	1
--	---

5. Razmisli o argumentima za obranu ili osudu samilosti.

- a) Martha Nussbaum navodi tri tvrdnje koje se protive samilosti. Navedi ih i ukratko opiši.

	3
--	---

- b) Navedene filozofe/škole razvrstaj u tablicu ovisno o njihovim stavovima o samilosti.

Sokrat, Platon, Aristotel, stoici, Rousseau, Kant

Branitelji samilosti:	Protivnici samilosti:

	2
--	---

6. Pažljivo pročitaj sljedeće primjere. Za svaku opisanu situaciju odredi bi li patnik, prema razmatranjima Aristotela i Marthe Nussbaum, izazvao samilost. Svoj odgovor potkrijepi navođenjem argumenata iz teksta Marthe Nussbaum o suosjećanju.

- a) Marko ne može nastaviti studij jer je član njegove obitelji prokockao sav novac za školarinu. Sada pati jer je prisiljen promijeniti svoje planove o budućnosti.

- b) Jedva si dočekaio provesti dan na plaži, uživajući na suncu. Baš kad si se smjestio i pomislio kako je život lijep, pored tebe se našla obitelj s malim djetetom. Raširili su veliki suncobran čija sjena pada i na tvoju ležaljku. Htio bi se preseliti, ali sva druga mjesta na plaži već su zauzeta. Nesretan si – zašto se baš tebi događaju takve stvari?! Požalio si se prijateljima.

- c) Ana je u zadnji čas krenula s koncerta, no ipak nije stigla kući u dogovoreno vrijeme. Roditelji su je zbog kašnjenja fizički kaznili, oduzeli joj mobitel i zaključavali u sobu svaki dan nakon škole.

- d) Prema Marthi Nussbaum, možemo li osjećati samilost za osobu koja je posve zadovoljna? Objasni na sljedećem primjeru: Malo dijete koje se sretno igra ne znajući da mu slijedi teška operacija.

	4
--	---

7. Koje književne vrste prema Marthi Nussbaum uče samilosti? Navedi njezine argumente za svaku vrstu!

	2
--	---

8. Riješi sljedeće zadatke vodeći se analizama gađenja koje je poduzela Martha Nussbaum.

- a) Navedi tri primjera koja Martha Nussbaum navodi kao projekcijske reakcije gađenja prema van.

	1
--	---

b) Objasni na koji način pogrešno regulirana emocija gađenja dovodi do diskriminacijskih praksi.

	1
--	---

c) Objasni zašto smo skloni počinitelje zločina promatrati kao čudovišta prema kojima osjećamo gađenje.

	1
--	---

9. Objasni kako Sartre razlikuje psihologiju i fenomenologiju povezivanjem pojma emocija s pojmovima činjenica i značenja.

	2
--	---

10. Opiši što je za Sartrea istinski smisao straha te objasni razliku između aktivnog i pasivnog straha.

	3
--	---

1. »Samilost vrijeda dostojanstvo čovjeka koji pati jer podrazumijeva da su mu potrebne ovosvjetske stvari, a krepostan čovjek takvih potreba nema.«

Iz: Martha C. Nussbaum, »Suosjećanje – temeljna socijalna emocija«, *Treći program Hrvatskog radija*, 57 (2000.), str. 222.

2. "Bez emocija moralnost ne bi bila moguća."

Martha C. Nussbaum, *Izdizanje misli. Inteligencija emocija*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb 2019., str. 7.

3. „Sve emocije imaju to zajedničko da čine da se jedan svijet pojavi, surov, strašan, sumoran, radostan itd., ali u kojem je odnos stvari prema svijesti uvijek i isključivo magičan. **O svijetu emocije treba govoriti tako kao što se govori o svijetu sna ili svjetovima ludosti.**“

Jean-Paul Sartre, »Skica za teoriju emocija«, u: Žan-Pol Sartr, *Filozofski spisi*, Nolit, Beograd 1981., str. 37.

4. »Tko se ne bi sto puta radije htio bojati ako se ujedno smije diviti, nego se *ne* bojati, ali se pritom ne moći osloboditi odvratnog prizora onog neuspjelog, umanjenog, zakrhljalog, zatrovanog?«

Friedrich Nietzsche, *Uz genealogiju morala*, AGM, Zagreb 2004., str. 41.

Napomena:

Motivacijske citate treba čitati u cjelini zadane literature s obzirom na temu natjecanja (emocije). Izborom citata zadana je okvirna tema eseja, a ujedno je ostavljeno dovoljno prostora za slobodno promišljanje.